

Kisiparosok, kispolgárok hajdani Kispestje

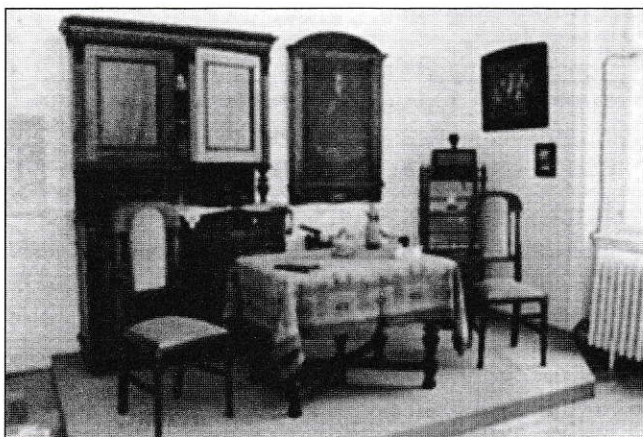
Régi képeslapokon a kispesti Fő utcát még földszintes házak sorával szegélyezve látjuk, így fut neki nyílegyenesen a katolikus templomnak. Ezt az akácfas, kisvárosias utcát sokemeletes paneltömbökkel rakták tele a hetvenes években, mindkét oldalon szanálva a jellegzetes polgárházakat. Ám a páros oldal végén néhány régi épület mégis megmaradt, teljesen véletlenül, állítólag azért, mert elfogyott a panelberuházásra szánt pénz.

Így menekült meg a Kispesti Vigadó, a régi Kaszinó, és a kettő között, a Fő utca 38.-ban a Kispesti Helytörténeti Gyűjtemény épülete. Nagyszobás, teraszos, kúriaszzerű polgárház. A régi, kényelmes, jó világból való. Valamikor egy szabómesteré volt.

Parkettás termeiben látható mindaz, amit az ötvenes évek óta gyűlő helyi emlékekből a maiak érdekesnek találnak megmutatni. A kispesztiek 1943-ra össze is válogattak 720 tárgyat, hogy aztán mindez nyomtalanul eltűnjön a következő viharos esztendőkből. De már a negyvenes évek végén újra kezdték az egészet, s 1974-ben valóban meg is nyílhatott az első álladó helytörténeti gyűjtemény. Ennek aztán még egyszer kellett újjászületnie, 1996-ban azokból a dobozokból, amelyekbe 1989-ben került. Jelenleg ez Budapest második legnagyobb kerületi gyűjteménye, tudom meg Siklós Zsuzsától, a múzeumvezetőtől.

És most itt állunk a régi Kispest tárgyai között. Tiszteelni kell a helyeket, ahol az emberek büszkék a szerzőikre, amelyekkel a semmiből valamit építettek. Még a múzeumban is helyet kaptak például a gyaluk. Lakkosra kopott nyelű, kézre álló, rafinált késű szegélygyaluk: Európába gyártottak bútort velük a kispesztai műhelyekben. Mi mindent meg tudtak csinálni! És nemcsak az asztalosok, hanem például az a lakatos is, aki a negyvenes években képes volt házilag fabrikálni hajszártó burát a helyi hölgyfodrász számára. Ez a bura ma is látható a *Herbst* Lajos hajmester hagyatékából származó enteriőrben.

Virágoztak itt hajdan az iparostestületek. Dalárdák és sportegyesületek formájában is. Dalárdában például volt külön Wekerle-telepi és kispesztai, hiszen e két város-

Polgári lakásbelső a helytörténeti gyűjteményben

Tárgyak Herbst Lajos hajmester hagyatékából

rész különállása, sőt néha szembenállása máig befolyásolja a helyi öntudatot. Wekerleinek vagy kispesztinek lenni nem ugyanaz. Dalolni azonban mindkét helyen szerettek, erről tanúskodnak az énekversenyekről hazahozott kupák, ezüstkoszorúk. Szinte minden iparosegyletnek volt külön sportköre. Feljegyeztem például egy régi plakátról ezt a nevet: Kispesti Húsiparosok Tornaklubja. Volt aztán még Kispesti Törekvés, és volt a KAC. Utóbbiból.... Kispest Honvéd, onnan vette piros-fekete színét, onnan jött *Bozsik* és *Puskás* is (bár tőlük sajnos nincs tárgy a gyűjteményben).

A virágzó iparoselet virágzó vendéglőket is teremtett: Itt a múzeumban legalább harminc-negyvenről tudnak, s régi meghívóik, étlapjaik alapján meg is idéznek néhányat. A Rizlinget, a Hunyad- és a Varjúféle vendéglőt, meg az *Akkert* Józsefét; és a két leghíresebbet: a Határcsárdát és a Halásztanyát.

Színháza is volt Kispestnek, nem is akármilyen. A legnagyobb színészek jártak ki „haknizni”, s ez volt a legkésőbb államosított teátrum Budapesten. Talán itt érdemes megjegyezni, hogy kispesztai származású például *Sinkovits* Imre, aki a papa éttermében már kétéves korában fellépett: azzal, hogy a fröccs egy részét a szájában vitte ki az asztalhoz, nehogy kilötyögjön.

Lakott itt „nagy” nevű festő is, bár igen vékony kenyéren: *Nagy Balogh* János. Galéria is őrzi a nevét, pedig Kispesten többnyire csak önarcképeket, csendéleteket és műteremhangulatokat festett. Kubikusképei, amelyek a leghíresebbek, máshol születtek. Emlékét tanítványa és barátja, *Muszéli* Ágoston tartotta életben. Mindkettőjüktől látható egy-egy festmény a gyűjteményben.

A *Muszéli*-kép egy polgári lakásbelső része, amely némileg gazdagabb, mint más helytörténeti kollektívák hasonló terei, Szegben faragottak a bútorok, nem érződnek a külvárosokban gyakran tapasztalható népies beütések. De azért itt is van szódásüveg az asztalon (természetesen a Kispesti Szikvízgyárból), mint a jólét és a vendéglátás jelképe.

Cs. L.